

Work in New Ukrainian School: monograph / Edit. I.F. Prokopenko, I.M. Trubavina. Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 112-125.

3. Міхеєнко О.І., Мешко Г.М., Литвиненко В.А., Дяченко-Богуш М.М. Формування культури здоров'я студентської молоді як педагогічна проблема. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. №4 (129). 2019. С. 47–54.

Ольга СОРОКА

Доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Sorokaolga175@gmail.com

Костянтин ЩЕРБИНА

Здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна
kostya.scherbina@gmail.com

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

В складних сучасних умовах, що супроводжуються війною росії проти України, погіршенням соціально-економічної сфери, відбувається докорінна зміна освітньої парадигми: освітня установа повинна не лише дати професійні знання, сформувати вміння й навички, а й низку професійно значущих та соціально необхідних особистісних якостей (компетенцій), що утворюють соціальний портрет майбутнього фахівця, зокрема, менеджера. До них можна віднести культуру системного мислення, культуру організаційної поведінки, культуру здорового способу життя, комунікативну культуру, вміння працювати в команді, толерантність, прагнення до самоосвіти та саморозвитку, високу професійну відповідальність, організаторські та лідерські здібності, стресостійкість, гнучкість і креативне мислення, адекватний стиль управління тощо.

Входження України до європейського освітнього простору вимагає докорінної перебудови вітчизняної освіти. Однак дуже важливо у процесі інтеграції зберегти її найкращі традиції, головна з яких – пріоритет моральності. На жаль, соціально-економічні перетворення, що відбулися в країні останнім часом, призвели до різкого падіння моральних підвалин і

зміни цінностей та ціннісних орієнтацій, особливо серед студентської молоді.

Наголосимо на тому, що цінності – це вершина структури ціннісних орієнтацій, пов'язаних із ідеалізаціями і життєвими цілями особистості. Будучи одним із центральних особистісних новоутворень, вони виражають свідоме відношення людини до соціальної дійсності і в цій своїй якості зумовлюють мотивацію її поведінки, суттєво впливають на всі сторони її буття, становлять основу її світогляду.

На думку психологів, цінність – це значущість людини чогось у світі, і лише визнана цінність здатна виконувати найважливішу ціннісну функцію – функцію орієнтиру поведінки [2].

Однією з найпоширеніших концепцій вивчення цінностей і ціннісних орієнтацій є концепція людських цінностей М. Рокича. Під цінністю він розуміє переконання індивіда у перевагах будь-якої мети, певного сенсу існування в порівнянні з іншими цілями. З іншого боку, цінність – це переконання індивіда у перевагах певних способів поведінки, тобто шляхів досягнення цієї мети. Вчений виділяє два види цінностей: цінності-цілі (термінальні) – цінності, які здатні детермінувати поведінку та діяльність людини протягом тривалого часу, це своєрідні потенційні елементи сенсу життя, до досягнення яких людина прагне; цінності-засоби (інструментальні) – цінності, які визначають спосіб поведінки особистості та виявляються як риси його характеру, що призводять до реалізації відповідних термінальних цінностей [4].

Д. Леонт'єв розглядає ціннісні орієнтації як усвідомлені уявлення суб'єкта про власні цінності [1]. Можемо стверджувати, що ціннісні орієнтації забезпечують розвиток особистості у певному напрямі. У свою чергу, професійні цінності – це орієнтири, на основі яких людина обирає, опановує та виконує свою професійну діяльність. Вони характеризуються певним знаком, тобто мають позитивні та негативні орієнтири, ступенями домінування, усвідомленості та мінливості.

Розкриваючи риси особистості керівника, М. Вудкок і Д. Френсіс виділяють такі цінності: владу, рівність статей і рас, вік, професійне становище, відношення до ризику, результат роботи, допомогу іншим, заохочення/ покарання, законність, виграш/ програш, участь в управлінні, життя/ роботу, задоволення, відкритість тощо [5].

У процесі здійснення професійної управлінської діяльності відбувається суб'єктивація цінностей керівника. Менеджер, який не має чіткої системи цінностей і стійких ціннісних орієнтацій, є незрілою особистістю, що спричиняє безліч негативних наслідків, як для колективу,

так і для самої людини. Стійкі ціннісні орієнтації набувають характеру норм, вони визначають форми поведінки членів певного суспільства. Враховуючи індивідуальну ієрархію власних ціннісних орієнтацій, виявляючи цінності співробітників, керівник визначає пріоритетні ціннісні орієнтації у колективі. Таким чином він вибудовує довірчі відносини у системі «менеджер–підлеглий», оптимізує професійну комунікацію.

Аналіз різних підходів до виявлення груп цінностей (М. Рокіч [4], А. Маслоу, О. Сорока [3] та ін.) дав нам змогу уточнити та конкретизувати типологію професійно-ціннісних орієнтацій майбутнього менеджера, а саме:

- 1) життєві (здоров'я, освіченість, будинок, сім'я, друзі);
- 2) матеріальні (матеріальне благополуччя, впевненість у завтрашньому дні);
- 3) духовні (краса, творчість, кохання, щастя);
- 4) моральні (чесність, порядність, повага, відповідальність);
- 5) професійні (задоволеність співробітників, визнання колег, прибутковість, успішність підприємства, кар'єрне зростання).

Представлена типологія демонструє різні види цінностей, що охоплюють усі сторони та аспекти життєдіяльності майбутніх менеджерів.

Ми солідарні з М. Вудкоком, Д. Френсісом [5] у тому, що майбутнім менеджерам важливо розпізнати свої можливості, розвинути їх, у процесі життєдіяльності проявляти активність та відповідальність, встановлювати та регулярно корегувати свої особисті та професійні цілі.

Таким чином, професійно-ціннісні орієнтації майбутніх менеджерів в освіті виражаються у вибіркового відношенні до загальнолюдських, особистісних та професійних цінностей, у стійкій системі індивідуальних установок, переконань, в усвідомленому образі професійного «Я», прагненні до нього та його розширенні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. М.: Смысл, 2001. 487 с.
2. Рубинштейн С. Л. Человек и мир. М.: Наука, 1997.
3. Сорока О. В. Управлінська компетентність менеджерів соціокультурної діяльності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : Педагогіка. 2019. Вип. 2. С. 232–242. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2019_2_22
4. Rokeach, M. The nature of human values. Free Press. 1973.
5. Woodcock, M. & Francis, D. Being a Director: What You Need to Know. Published by Gee & Co (Publishers) Ltd, 1993.